

“Η ποιητική ως πολιτική θεωρία: Ήττα, απόγνωση και μελαγχολία στη μετεμφυλιακή αριστερή ποίηση”

Ἰν

ΤΕΥΧΟΣ #8

Με την μελέτη αυτή θέλω να προτείνω την εξής άποψη. Οι “Σημειώσεις” είναι πρωταρχικά και θεμελιακά ένα περιοδικό “ποιητικής”. Η παρέα του αποτελείται εξ ολοκλήρου από ανθρώπους τους οποίους, ανεξαρτήτως παιδείας και επαγγέλματος, τους διακατέχουν ποιητικές ανησυχίες και αμφιβολίες.

Βασίλης
Λαμπρόπουλος

Facebook Twitter LinkedIn Reddit

[Ανακοίνωση στην εξαιρετική διημερίδα “Το περιοδικό Σημειώσεις: Ανθρωποι, πολιτικές, θεωρίες” στις 28 Οκτωβρίου 2017 στη Θεσσαλονίκη. Στο **βίντεο της συνεδρίας** το οποίο αναρτήθηκε στο ΦΒ η ομιλία είναι στο 31:00-1:00:00. Αναδημοσίευση από το **poetryriano!**]

Σχολίασε

Οι πολιτικές, κοινωνικές, φιλοσοφικές και άλλες θέσεις τους αφορμώνται από τους ποιητικούς τους προβληματισμούς. Η κρίση που επισημαίνουν στη χώρα, τη δικαιοσύνη, την ιδεολογία, την πίστη κλπ. είναι μια κρίση που πρώτα τη διέγνωναν στην *ποίηση*, κι εκεί την πρωτο-στοχάστηκαν. Όρισαν αυτή την ποιητική οπτική τους ήδη από την πρώτη τους έκδοση μετά την άρση της προληπτικής λογοκρισίας το 1971: “Η ‘κρίση της ποίησης’ συνοψίζει σε μια ειδική μικρογραφική μορφή τη γενική κρίση του ανθρώπου” (Λυκιαρδόπουλος: “Ο ποιητής απέναντι στην ποιητική λειτουργία”, *Προτάσεις* 41, Μάιος 1971).

Αυτή η οπτική γωνία οριοθετείται ευθύς εξ αρχής από τα συγκεκριμένα ποιητικά τους ενδιαφέροντα. Στο τεύχος 1 (Σεπτ. 1973) ο Ροζάνης γράφει για τον Πάουντ, ο Μαρκίδης για τον Ροζάνη και τον Λεοντάρη, ο Λεοντάρης για τον

Καρυωτάκη, και ο Λυκιαρδόπουλος για τον Αναγνωστάκη (που έγραψε για τον Καρυωτάκη). Από τεύχος σε τεύχος αυτό γίνεται επανειλημμένα και χωρίς καμιά δικαιολόγηση: οι συνεργάτες θεωρούν αυτονόητο ότι συζητούν μεταξύ τους για την ποίηση, και ότι πολύ συχνά συζητούν το δικό τους ποιητικό έργο. Είναι όλοι ποιητές, ο καθένας με το δικό του τρόπο. Η περιοδική έκδοση στενογραφεί και κοινοποιεί τις συζητήσεις τους που επικεντρώνονται επίμονα στην κρίση της ελληνικής ποίησης, μέσα από την οποία στοχάζονται κάθε άλλη κρίση αφού στις *Σημειώσεις* συμμετέχουν *ως ποιητές* – επίδοξοι, καταξιωμένοι, αποτυχημένοι, ανέκδοτοι αλλά πάντως πρωτίστως ποιητές: "Έγνοια και πράξη των *Σημειώσεων* είναι η ποίηση. Οι άνθρωποι που τις εμπυκλώνουν είναι ποιητές" (Λεοντάρης #43: 8, 1994).

Στο 1ο λοιπόν τεύχος θέτουν τα βασικά τους ζητήματα: βίωμα, μύθος, ιστορία, ποίηση. Τους απασχολεί η *εσωτερική* σχέση αυτών των 4 κατηγοριών – η σχέση ανάμεσα στο προσωπικό βίωμα, τον κοινοτικό μύθο, τη συλλογική ιστορία και την κοινωνική ποίηση (πιο ειδικά, την πολιτική ευθύνη της ποίησης). Διαπιστώνουν πως ένα χάσμα χωρίζει την τέχνη του λόγου από την πράξη (το προσωπικό), την πίστη (το κοινωνικό) και την επανάσταση (το πολιτικό). Αυτό το αγεφύρωτο χάσμα που σημαδεύει τη λειτουργία της σύγχρονης ποίησης γίνεται η γέφυρά τους προς όλα τα άλλα μείζονα κοινωνικο-πολιτικά ζητήματα που αναλύουν. Όμως με όποιο ζήτημα κι αν ασχοληθούν, πάντα θα μας θυμήσουν πως αυτό είναι φτωχό υποκατάστατο μιας ποίησης αδύνατης, δηλαδή μιάς ποίησης ενσαρκωμένης και έμπρακτης.

Μαζί με τα βασικά τους ζητήματα οι φίλοι της παρέας θέτουν στο 1ο τεύχος και το αφήγημα της Δυτικής ποίησης με το οποίο ιστορούν την ποιητική τους. Σε κάποιους προ-νεωτερικούς χρόνους, αρχαίους ή Μεσαιωνικούς, υπήρχε μια προ-ποιητική ενότητα πραγμάτων η οποία δεν είχε ανάγκη την ποίηση καθεαυτή επειδή γλώσσα και σκέψη, όνομα και πράγμα, λόγος και έργο, τελετουργία και πραγματικότητα ήταν ένα και το αυτό. "Όσο λειτουργεί η μαγική σχέση δεν υπάρχει ακόμα ποίηση" (Λυκιαρδόπουλος #2: 9). Οι ραψωδοί ή οι τροβαδούροι ήταν οι τελευταίοι ποιητές "που τραγουδούσαν την κοινή και ξεχασμένη γλώσσα του πάθους και ήταν αυτοί που τραγουδώντας ζούσαν την ποίηση σαν ένα πράγμα όπως και τ' άλλα δοσμένοι απόλυτα στην τελετουργία της βίωσής τους" (Ροζάνης, #1: 32). Λίγο μετά η ενότητα πράγματος-ποίησης-πάθους εξέπεσε. "Ο ποιητής απόμεινε μάγος χωρίς φυλή" (Μαρκίδης 55).

Σύμφωνα πάντα με αυτό το αφήγημα, η 1η Μεταπολεμική Γενιά, η αμέσως προηγούμενη της παρέας των *Σημειώσεων*, βίωσε αυτή τη χρεωκοπία ως προδοσία. "Οι ποιητές αισθάνονταν ότι προδόθηκαν, ότι η ποιητική νιότη τους σπαταλήθηκε άδικα" (47) για χάρη μιας "ξοφλημένης πια επανάστασης" (45). Αντιμέτωποις επίσης το μείζον επαναστατικό δίλημμα: "Η ανθρωπιά άσπλη συντρίβεται και ένοπλη αυτοαναιρεείται". Η ποίηση του Μανώλη Αναγνωστάκη "πηγάει από αυτή την αντινομία" και παράγει τους δισταχτικούς Άμλετ (Λυκιαρδόπουλος 61) οι οποίοι μετεωρίζονται αθεράπευτα ανάμεσα στην απόφαση και στην παραίτηση. Ακόμα κι όταν στα χρόνια της δικτατορίας ο Αναγνωστάκης δημοσιεύει τη συλλογή *Ο στόχος* και απαιτεί "κηρύγματα και ρητορείες" που να διασαλεύουν τον μακάριο κονφορμισμό των πολιτών, "το γεγονός πως αυτή η γραφή 'προλαβαίνει' την κριτική της δεν την τοποθετεί κατά κανένα τρόπο 'έξω' από τη 'λογοτεχνία'. Παρά τη μομφή που η ακτιβιστική της ηθική προσάπτει στην 'αισθητική στάση' τελικά εντάσσεται κι αυτή στον ίδιο χώρο μαζί με τα 'ωραία ποιήματα' στο περιθώριο της πράξης" (67). Τώρα πιά "η ποίηση είναι το αδιέξοδό της" (Λεοντάρης 74). Οι *Σημειώσεις*

ThePressProject Newsletter

Τα σημαντικότερα του TPP
στο email σας!

Εγγραφή

Γώρα το TPP σαν
εφαρμογή στο κινητό

Κατέβασε το

αντιλαμβάνονται κάτι που δεν αντιλήφθηκε η Γενιά του '50, πως από την εποχή του Σολωμού "το νόημα της ελευθερίας και η νεώτερη ελληνική ιστορική πραγματικότητα δεν συμπορεύονταν καθόλου" (72). Και κάτι συμπληρωματικό: "Η προβληματική της γνώσης του νέου ελληνισμού έπεται της αισθητικής του" (Μυλωνάς #11: 21, 1977). Η προηγούμενη γενιά αντιμετώπισε το αδιέξοδο της μάχης για την ελευθερία και έγραψε μια ποίηση της ήττας. Η δική τους γενιά αντιμετώπισε το "αδιέξοδο της ποίησης" (Λεοντάρης 74) και έγραψε μια **ποίηση της απόγνωσης** - απόγνωσης όχι για την επανάσταση αλλά για την ίδια την ποίηση.

Το κείμενο που ανοίγει το τεύχος 2 του περιοδικού συνοψίζει ευθύς εξ αρχής το διπλό αδιέξοδο που οριοθέτησε το τεύχος 1: "Ακινητοποιημένη ανάμεσα στην ωριμότητα και τη σήψη των αντικειμενικών όρων μιας νέας ιστορικής εκκίνησης που θα την ωθούσαν έξω από το φαύλο κύκλο των αλληπάλληλων αυτοκατοπτρίσεών της, η ποίηση διχάζεται σε δύο αδιέξοδα: Η αποτελεί συνειδητή αμφισβήτηση του εαυτού της, ή, υπερβαίνοντας μηχανικά την 'κρίση' της, ξανακερδίζει ένα μέρος της λειτουργικότητάς της ανακαλύπτοντας το δόγμα. Στην πρώτη περίπτωση η ποίηση αποδέχεται τη μοίρα της και σμιλεύει τη μάταιη αυτογνωσία της πάνω στην επιτάφια πλάκα της. ... Στη δεύτερη περίπτωση η ποίηση γίνεται αντιδιαλυτική και αντιπαρακαμιακή. Απωθεί τη συνειδητοποίηση της μοίρας της και θέλει να ξαναγίνει αυτό που υποτίθεται πως ήταν κάποτε: Ζητείται η 'αλήθεια' [ο θεός, η θρησκευτική απάντηση στο ανθρώπινο πρόβλημα] ή η 'ζωή' [ο λαός, η πολιτική απάντηση]" (Λυκιαρδόπουλος: "Ποίηση και ήττα" #2: 7-8, Γενάρης 1974).

Οι *Σημειώσεις* θα απορρίψουν και τα δύο αδιέξοδα της ποίησης, μη αφήνοντας να καταντήσουν η επανάσταση φορμαλισμός [όπου το μεθυσμένο καράβι αράζει στην ακαδημία] και η αμφιβολία δόγμα [όπου μεταφυτεύονται στην έρημη χώρα τα ρόδα του Καθολικισμού] (Λυκιαρδόπουλος 9). Αντίθετα, από τον ανυπέρβλητο δικασμό της ποίησης θα βγάλουν ένα γενικό συμπέρασμα για το Δυτικό πολιτισμό και εκεί θα συναντήσουν την Εβραϊκή νεωτερική κριτική της μίμησης: "Κάτω από κάθε κλασική 'αρμονία' θα βρούμε πάντα τα κόκκαλα όσων πληρώσανε τα έξοδα αυτής της ωραίας εικόνας" (Λυκιαρδόπουλος 12). Πάνω στην οδονηρή "παρακμή" (10) της ποίησης οικοδομούν συστηματικά την αδιάλλακτη αρνητική διαλεκτική τους, όπως ο Λούκατς οικοδόμησε τη δική του πάνω στην "παρακμή" του θεάτρου, ο Αντόρνο στην "παρακμή" της κλασικής μουσικής, ο Μπένγιαμιν στην "παρακμή" της παραστατικής τέχνης, ο Κράκαουερ στην "παρακμή" της αρχιτεκτονικής. Π όλους αυτούς τους στοχαστές το πρόβλημα, πριν από κοινωνικό, πολιτικό, οντολογικό ή υπαρξιακό, είναι *αισθητικό*. Πρόκειται για το εξής ερώτημα: "Είναι η επανάσταση όνειρο ελευθερίας ή πάθος μορφής;" (Κοσσέρη #7: 72) Κι εδώ θέλω να επιμείνω σε αυτή την κριτική αισθητική στάση που διερευνά την επανάσταση ως πάθος μορφής.

Για πολλούς Μοντερνιστές τα Μοντερνιστικά λογοτεχνικά & καλλιτεχνικά κινήματα δε συνιστούσαν μόνο μια ανανέωση μορφών & γενών αλλά και μια βαθύτερη κρίση του Δυτικού κανόνα - κρίση του σονέτου, της τραγωδίας, του πίνακα, του αγάλματος, της σονάτας. Πίσω από την τέχνη που ανακαινίζεται τους κατατρύχει η τέχνη που φαίνεται να πεθαίνει. Έτσι περνούν από την τεχνοκριτική στην αισθητική και τελικά στην πολιτιστική ανατομία. Πιστεύουν πως η ιδεολογική ανάλυση του αυτο-στοχασμού της τέχνης σε λίγους στίχους ή νότες αποδεικνύεται εξίσου διεισδυτική με την ανάλυση της πάλης των τάξεων, της οικονομικής εκμετάλλευσης ή των μηχανισμών εξουσίας. Έτσι

προέκυψε η λεγόμενη πολιτιστική κριτική που επικράτησε στα πανεπιστήμια όλου του κόσμου μισό αιώνα αργότερα – από ερμηνείες της κρίσης της διαλεκτικής και της αντίστιξης σε έργα του Σαίνπεργκ, του Κλέε, του Μπρεχτ, του Αιζενσταϊν.

Αυτό έκανε κι η παρέα του περιοδικού, διαβάζοντας τη Γενιά του '50 στο φως της Γενιάς του '20 με ένα τρόπο τελείως μοναδικό στη νεοελληνική ποίηση που διερευνά την επανάσταση ως πάθος μορφής. Από το Διαφωτισμό ως σήμερα η ελληνική ποίηση δοκίμασε διάφορους νεωτερισμούς, εγκαταλείποντας καθιερωμένες τεχνοτροπίες και δοκιμάζοντας καινούργιες. Όμως, εκτός από ελάχιστες, μεμονωμένες εξαιρέσεις, ποτέ δεν αμφέβαλε για τη λειτουργία της ούτε έχασε την πίστη στον εαυτό της. Η ποίηση στοχάστηκε την ποιότητα, ποτέ τη νομιμότητά της. Αυτό έγινε μόνο με τις *Σημειώσεις*, κι έγινε άτεγκτα, και γι αυτό σύντομα εξελίχθηκε από λογοτεχνική σε πολιτιστική κριτική και τελικά σε πολιτική θεωρία που δεν έχει χάσει την επικαιρότητα και την εμβέλειά της. Όσο κι αν η χώρα υπέφερε κάτω από ξένη κατοχή, εσωτερική τυραννία ή οικονομική δυσπραγία, η ποίηση έπαιξε πάντα τον εθνικό της ρόλο παρηγορώντας και ενθαρρύνοντας. Μόνον οι *Σημειώσεις* τόλμησαν με ριζοσπαστισμό αντάξιο της Σχολής της Φρανκφούρτης να αμφισβητήσουν την αυθεντικότητα και εγκυρότητα της ποίησης, μιάς από τις κορυφαίες νεοελληνικές αξίες και παρακαθήκες.

Αφού άρχισα τη μελέτη μου με τα πρώτα τεύχη, ας τελειώσω με τα πρόσφατα. Είναι αξιοσημείωτο ότι σε αυτή την τρέχουσα δεκαετία λιγότεψε κατά πολύ στο περιοδικό η λογοτεχνική κριτική ενώ αυξήθηκαν οι σελίδες της πρωτότυπης ποίησης. Είναι φανερό πως η παρέα έχει χάσει το ενδιαφέρον της τόσο για την πιο πρόσφατη ποίηση (ας πούμε, της Γενιάς του 2000) όσο και για την πιο πρόσφατη πολιτιστική κριτική (ας πούμε, εκείνη που ασχολείται με θέματα ταυτοτήτων). Ένας διπλός λόγος γι αυτό το φαινόμενο ίσως είναι πως η τρέχουσα ελλαδική κριτική, φιλολογική ή λόγια, αγνοεί εξίσου και τις δύο αυτές μείζονες τάσεις, κι έτσι η παρέα δεν έχει αρκετά εξωτερικά ερεθίσματα για να ασχοληθεί μαζί τους. Γενικότερα όμως, η κριτική λογοτεχνική σκέψη στα πρόσφατα τεύχη πραγματώνεται εφαρμοσμένα σε ποιήματα, και με το πνεύμα αυτό φιλοξενούνται και έργα αρκετών άλλων συγγραφέων.

Όπως είχε γράψει ο Λεοντάρης στις *Προτάσεις*, ενώ παλιά η θεωρία μιλούσε για το παρελθόν της ποίησης, τώρα η ποίηση η ίδια κάνει θεωρία καθώς "γίνεται η αμφισβήτηση της ποίησης" (26-7). Να λοιπόν κάποιοι "θεωρητικοί" στίχοι από πολύ πρόσφατα ποιήματα της παρέας.

Στο 1ο απόσπασμα ο Λεοντάρης στοχάζεται το ερμηνευτικό μέλλον της ποίησης αλλά και της ζωής όσων ευτύχησαν να ματαιωθούν και εκείνων που υπέστησαν την ύπαρξη:

"Αυτών που ήταν να έρθουν και δεν ήρθαν/αυτών που ήταν να γίνουν και δεν έγιναν/και χάθηκαν χωρίς να υπάρξουν/αυτών τη μνήμη μέσα τους βαθιά οι άνθρωποι τηρούνε κι ευλαβούνται/άσπιλη ρέμβη των ματαιωμένων.

*Ημών των άλλων/που ζήσαμε τη θηριωδία της ύπαρξης/η
μνήμη μας σακάτισσα/ποιός ξέρει σε τι πλάνες τι
παραποιήσεις/θα σέρνεται σε κόσμο ανίδεο κι αδυσώπητο...
Όπως και να ειπωθήκαμε αλλιώς θα μας ακούνε/όπως και να
γραφτήκαμε αλλιώς θα μας διαβάζουν"*

Λεοντάρης #63 (2006): 67

Στο 2ο απόσπασμα ο Ροζάνης συλλογίζεται στους τάφους όπου
συσσωρεύονται οι διαψευσμένες προσδοκίες την εποχή που άλλοι
ανδραγαθούν και ευτυχούν:

*"Και μετά έρχονται τα όνειρα/Αξιοκατάκριτα/Διαστέλλοντα
τον ύπνο/Επικριτή του αόρατου και όμως ορατού/Στις
λεπτομέρειες των ευτυχισμένων ανθρώπων/Που απώλεσαν
το μοναδικό τους προνόμιο ν' αγωνιούν/Και τώρα επιδίδονται
σε ανδραγαθήματα και άθλους/Ενώ ταυτοχρόνως τα οστά
σωρεύονται/Σε ασήμαντους τάφους/Ελπίδων και
προσδοκιών"*

Ροζάνης #76 (2012): 48

Στο 3ο απόσπασμα ο Μέσκος δίνει φωνή στο μοναχικό άνθρωπο που συνεχίζει
το αρχαίο ταξίδι του έχοντας χάσει την πολιτεία με τους φίλους και τα
οδοφράγματα:

*"Με το αρχαίο καράβι μόνος στο ταξίδι/ανύπαρκτη η στεριά
μακρινές οι φωνές του χάους/.../χάνονται όσα αγαπούσα ό,τι
λάτρευα σβήνει /.../η πολιτεία τα οδοφράγματα οι φίλοι τα/
βρεγμένα μαντήλια στην αποβάθρα - στο ταξίδι μόνος"*

Μέσκος #77 (2013): 97

Στο 4ο και τελευταίο απόσπασμα ο Λυκιαρδόπουλος διαβάζει ένα ανέκδοτο
χειρόγραφο ποίημα του νεκρού φίλου Ανδρέα Μυλωνά και το ρωτά

*"σε ποιούς βυθούς κοιμούνται τώρα/εκείνα τ' άγραφα
ποιήματα/αρμοδιότητα πλέον της μουσικής...
"*

Λυκιαρδόπουλος #74 (2011): 89 "Όλ' η ζωή μας", λέει νεκρόδειπνα ο ποιητής,
έχει γίνει τώρα ένα "Σχόλιο σ' ένα ποίημα" που θυμίζει τα άγραφα ποιήματα
των παλιών φίλων.

Μιάς και με τα δύο τελευταία αποσπάσματα βρεθήκαμε στην ανοικτή
θάλασσα, αξίζει οι τελευταίοι στίχοι που θα διαβάσω να είναι από το ποίημα
"Μεσοπέλαγα" του Θωμά Ιωάννου, ποιητή της Γενιάς του 2000 που τον
φιλοξένησε το περιοδικό, δείχνοντας πόσο η "αριστερή μελαγχολία" της
ποιητικής Γενιάς του συνομιλεί δημιουργικά με την ήττα και την απόγνωση
των δύο προηγούμενων γενεών:

"Μπάζει νερά το χθες /Κι ούτε μια ξέρα μέλλοντος/Στον ορίζοντα/Έστω μια ελπίδα ναυαγίου/Μια στεριά να ξεβραστούν/Τα κουφάρια όσων πιστέψαμε/Και ξέμειναν από δυνάμεις/Στα μισά της νιότης."

Ιωάννου: *Ιπποκράτους 15, 39*

Ο ποιητής Ιωάννου εργάζεται ως νευρολόγος στην Πρέβεζα όπου κουράρει τον Καρυωτάκη, μελετά τον Αναγνωστάκη, και βάζει μόντο τον Λεοντάρη. Η ποιητική γενιά του βίωσε νωρίς αυτό που ο Μπένγιαμιν αποκάλεσε "αριστερή μελαγχολία", πολύ πριν ενοκήψει η μελαγχολία του κυβερνητικού Σύριζα, επειδή μεγάλωσε με τις *Σημειώσεις* και αντιλήφθηκε έγκαιρα πως δεν είχε καν την πολυτέλεια να απελπιστεί. (Μόντο Λεοντάρη στη συλλογή Ιωάννου: "Να απελπιστώ λοιπόν/ας έχω αυτό τουλάχιστον το θάρρος") Έχω κατά νου ποιητές όπως ο Πάννης Δούκας, ο Σταμάτης Πολενάκης, ο Πάννης Στίγκας και ο Κυριάκος Συφιλιτζόγλου.

Θα προτιμούσα όμως να δώσω το στίγμα του ασύγκριτου αυτού περιοδικού και διαφορετικά. Οι *Σημειώσεις* μπορούν να θεωρηθούν το συλλογικό Bildungsroman μιας **μοναδικής παρέας φίλων του 20ου αιώνα** που επέζησαν από ένα μεγάλο Πόλεμο βοηθώντας ο ένας τον άλλο να παραμείνουν έφηβοι, να διατηρήσουν ακμαία "Μιά εφηβεία που αρνείται την ωρίμανση" (Μυλωνάς #11: 22, Ιούνιος 1977). Μένουν αμετακίνητα πιστοί στη φιλία τους κι εξακολουθούν να συζητούν μελαγχολικά για το όνειρο, την επανάσταση, την παράβαση, την αμαρτία, την ενοχή, την απώλεια. Όλοι οι αγαπημένοι τους ήρωες και συνομιλητές είναι κι αυτοί ιδιόρρυθμοι, ασυμφιλίωτοι νέοι – ο Καρυωτάκης, ο Αναγνωστάκης, ο Πάουντ των πρώιμων Κάντος, οι ανήσυχοι νεαροί στα μυθιστορήματα του Ντοστογιέφσκι και του Τόμας Μαν (Τόνιο Κρέγκερ, Λέβερκυν), οι νεαροί στις ταινίες του Παζολίνι και του Βάνιτα (και φυσικά του *Αλοζανφάντων* Ταβιάνι) καθώς και μοναχικοί, αδόκιμοι ποιητές σε ένα κοσμοπολίτικο Παρίσι, όπως ο Μάλτε Λάουριτς Μπρίγγε του Ρίλκε που στην πρώτη δεκαετία του 20ου αιώνα γράφει στα "σημειωματάρια", όπου κρατάει τις δικές του *σημειώσεις*, για τους Μεσαιωνικούς θρύλους που θαυμάζει στις ταπισερί του Μουσείου του Κλυνύ.

Θα έλεγα επίσης πως με κάποιο μαγικό τρόπο ο χρόνος (αλλά όχι η ιστορία) για την παρέα σταμάτησε στη δεκαετία του 1920 στο ελβετικό σανατόριο του Νταβός. Οι λογομαχίες του διαφωπιστή Σετεμπρίνι και του μυστικιστή Νάφτα για ηθική, πολιτική και θεολογία συνεχίζονται αμείωτες, αν και σκιάζονται τώρα από την τελευταία πολεμική καταστροφή. Ο ναυπηγός Χανς Κάστορπ, ο ήρωας του *Μαγκκού βουνού*, δε γύρισε από τα χαρακώματα του Ιου Πολέμου, πάντως πολλοί τρόφιμοι τον θυμούνται και τον συζητούν. Έχει φτάσει όμως για προσωρινή νοσηλεία ένας άλλος νεαρός, ο Πολωνός Ταντέους Μες, που όλοι τον φωνάζουν Τάντζιο, ένας εικοσάρης αμετανόητος έφηβος. Φιλοδοξεί να γίνει ποιητής αν και τον στοιχειώνει η μνήμη του Γκούσταβ φον Άσενμπαχ, ενός διάσημου συγγραφέα που γνώρισε φευγαλέα πριν λίγα χρόνια στη Βενετία. Έχει σχεδόν ίδια ηλικία με τον Καρυωτάκη, ποιος ξέρει, ίσως έχει και την αρρώστεια του. Το περιοδικό *Σημειώσεις* είναι το ημερολόγιο της παραμονής του Τάντζιο στο μεσοπολεμικό "μαγικό βουνό".

Facebook

Twitter

LinkedIn

Reddit